

EKONOMSKA ŠOLA CELJE

KOSOVELOVA ULICA 4

3000 CELJE

RAZISKANOST UMOROV IN UBOJEV

RAZISKOVALNA NALOGA

Sociologija

Avtorica:

Nika Ostrožnik, 4. c

Mentorica:

Mag. Marjeta ŠELIH, univ. dipl. biblio. in soc. kult.

Jezikovni pregled:

Majda Lesjak, prof. slov. in pedagog., mag. biblio.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

CELJE, MAREC 2022

EKONOMSKA ŠOLA CELJE

Kosovelova ulica 4

3000 Celje

RAZISKANOST UMOROV IN UBOJEV

RAZISKOVALNA NALOGA

Sociologija

Avtorica:

Nika Ostrožnik, 4. c

Mentorica:

Mag. Marjeta ŠELIH, univ. dipl. biblio. in soc. kult.

Jezikovni pregled:

Majda Lesjak, prof. slov. in pedagog., mag. biblio.

POVZETEK

Kriminalistika se ukvarja s proučevanjem kaznivih dejanj. V nalogi je predstavljena kriminaliteta umorov in ubojev. Ugotovila sem, da je večina umorov na celjskem odkrita in raziskana. Storilci so za svoja dejanja ustrezno sankcionirani. Preseneča dejstvo, da storilec umora pogosto stori samomor.

KAZALO

UVOD	4
KAZENSKI ZAKONIK.....	4
NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE.....	6
CILJI.....	6
HIPOTEZE.....	6
METODE RAZISKOVANJA.....	6
EMPIRIČNI DEL.....	6
ANKETA	8
OVREDNOTENJE HIPOTEZ.....	13
ZAKLJUČEK.....	13
LITERATURA	14
DODATEK.....	15
INTERVJU	15
ANKETNI VPRAŠALNIK.....	17
Graf 1: Spol anketirancev.....	8
Graf 2: Starostna struktura anketirancev.....	9
Graf 3: Izobraževalni program.....	9
Graf 4: Ali menite, da je večina umorov odkrita in raziskana?	10
Graf 5: Večina umorov se odkrije v največ dveh dneh.....	10
Graf 6: Samomor je oblika umora	11
Graf 7: Po umoru storilec pogosto stori samomor.....	11
Graf 8: Čas, ki ga policija potrebuje, da ugotovi, da se je zgodilo kaznivo dejanje umora/uboja.....	12
Graf 9: Število kaznivih dejanj, ki jih je storil zapornik.....	12

UVOD

Za navedeno temo sem se odločila, ker me to področje kriminalistike najbolj zanima. V tej smeri želim nadaljevati izobraževanje in se kasneje zaposliti v poklicu, v katerem bom odkrivala tovrstna kazniva dejanja. Najbolj me zanimata odkrivanje ter preiskovanje umorov in ubojev.

V Republiki Sloveniji so zgoraj omenjena kazniva dejanja (v nadaljevanju KD) opredeljena v Kazenskem zakoniku (v nadaljevanju KZ-1), in sicer v petnajstem poglavju kot Kazniva dejanja zoper telo in življenje.

KAZENSKI ZAKONIK

V KZ-1 (Kazenski zakonik, 2008: 159) so KD uvrščena v petnajsto poglavje kot Kazniva dejanja zoper življenje in telo; mednje uvrščamo uboj, umor, uboj na mah itd. Za lažje razumevanje razlik navajamo na našo nalogo pomembne člene:

Uboj

115. člen

- (1) Kdor komu vzame življenje, se kaznuje z zaporom od petih do petnajstih let.
- (2) Če stori dejanje iz prejšnjega odstavka dvoje ali več oseb, ki so se združile zato, da bi izvršile uboj, se storilec kaznuje z kaznijo od desetih do petnajstih let.

Umor

116. člen

Kdor koga umori, da mu vzame življenje:

- 1) na grozovit ali zahrbtnen način,
- 2) zaradi ukrepanja pri uradnih dejanjih varovanja javne varnosti ali v predkazenskem postopku ali zaradi odločitev državnih tožilcev ali zaradi postopka in odločitev sodnikov ali zaradi ovadbe ali pričanja v sodnem postopku,
- 3) zaradi kršitve enakopravnosti,
- 4) iz morilske sle, iz koristoljubnosti, zato da bi storil ali prikril kakšno drugo kaznivo dejanje, iz brezobzirnega maščevanja ali iz kakšnih drugih nizkotnih nagibov,

5) z dejanjem, storjenim v hudodelski združbi za storitev takih dejanj, se kaznuje z zaporom najmanj petnajstih let.

Uboj na mah

117.člen

Kdor koga ubije na mah, ker ga je brez njegove krivde z napadom ali hudimi žalitvami močno razdražil, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

Napeljevanje k samomoru in pomoč pri samomoru

120. člen

(1) Kdor koga naklepoma napelje k samomoru ali mu pomaga pri njem in ga ta stori, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

(2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka proti mladoletni osebi, ki je že stara štirinajst let, ali proti osebi, katere sposobnosti razumeti pomen svojega dejanja ali imeti v oblasti svoje ravnanje je bila bistveno zmanjšana, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(3) Če je dejanje iz prvega odstavka tega člena storjeno proti mladoletni osebi, ki še ni stara štirinajst let, ali proti osebi, ki ni mogla razumeti pomena svojega dejanja ali imeti v oblasti svojega ravnanja, se storilec kaznuje za umor.

(4) Kdor surovo ali nečloveško ravna s kom, ki mu je podrejen ali od njega odvisen in zaradi takega ravnanja stori samomor, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

(5) Kdor komu pomaga pri samomoru in ga ta stori, pa so pri tem dane posebne olajševalne okoliščine, se kaznuje z zaporom do treh let.

(6) Če je kdo zaradi kakšnega dejanja iz prejšnjih odstavkov samomor samo poskušal, sme sodišče storilca kaznovati mileje.

NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE

Za predstavitev teme odkrivanje in preiskovanje KD sem se odločila z namenom, da izvem nove stvari s tega področja in da bi delo kriminalista in/ali policista približala širši javnosti.

CILJI

Cilj 1: Raziskati, kaj vse spada pod nasilna kazniva dejanja, s poudarkom na umorih in ubojih.

Cilj 2: Raziskati, koliko časa in na kakšen način organi pregona ugotovijo oziroma izvejo, da se je zgodil umor ali katero drugo kaznivo dejanje.

Cilj 3: Raziskati, kako kriminalisti preiskujejo KD in katere metode pri tem najpogosteje uporabljajo.

Cilj 4: Raziskati, kakšne so kazni za posamezno kaznivo dejanje in za katera kazniva dejanja so ljudje zaprti.

HIPOTEZE

Hipoteza 1: Večina umorov je odkrita in raziskana.

Hipoteza 2: Večina umorov je odkritih v največ dveh dneh.

Hipoteza 3: Samomor je oblika umora.

Hipoteza 4: Po umoru v okviru družine storilec pogosto stori samomor.

METODE RAZISKOVANJA

Pri pisanju naloge si bom pomagala z ustrezno strokovno literaturo, ki je dostopna na spletu ali v knjižnici, z anketnim vprašalnikom in z intervjujem. Anketni vprašalnik bo zaprtega tipa, intervju bo potekal ob že vnaprej pripravljenih vprašanjih.

Anketirala bom dijake tretjega in četrtega letnika naše šole.

EMPIRIČNI DEL

Med kazniva dejanja z znaki nasilja štejemo dejanja, s katerimi storilci žrtvam vzamejo življenje ali ga ogrožajo oziroma jim povzročijo telesno poškodbo. V to skupino sodijo: umor, uboj, povzročitev različnih telesnih poškodb, nasilništvo. Kazniva dejanja, storjena v družinskem krogu, tvorijo velik del temnega polja nasilniške kriminalitete. Taka dejanja so: zlorabljanje življenjskega partnerja, otrok in starejših stvari. Čeprav je posilstvo spolni delikt, je tudi tipično kaznivo dejanje z znaki nasilja. Rop je neke vrste tatvina, zaradi grožnje in uporabe sile pa sodi tudi v kriminaliteto z znaki nasilja, kamor prištevamo še ugrabitve in terorizem (Meško, 2016: 256).

Tveganje, da bo nekdo fizično napaden in bo utrpel telesno poškodbo, je veliko večje kot tveganje, da bo postal žrtev ropa. Ženske pa so veliko pogosteje žrtve kaznivega dejanja ropa kot kaznivega dejanja posilstva (Meško, 2016: 256).

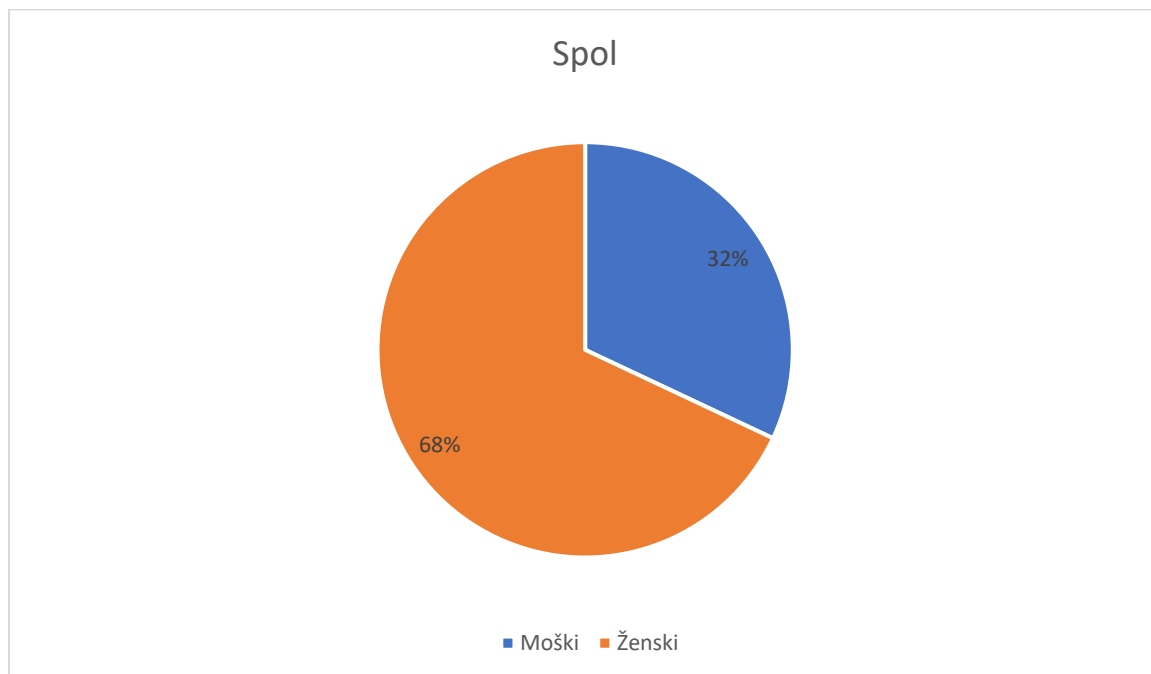
Umor ali uboj je lahko tudi posledica prepira ali pa spremlja kako drugo kaznivo dejanje. Storitve umorov delimo v štiri glavne kategorije:

- subkulturni morilec, ki sprejme nasilje kot način reševanja konfliktov,
- naklepni antisocialni morilec, za katerega je izvrševanje umorov del življenjskega stila,
- enkratni morilec, ki je, predno je moril, živel običajno življenje,
- duševno bolni ali duševno moteni morilec (Meško, 2016: 257).

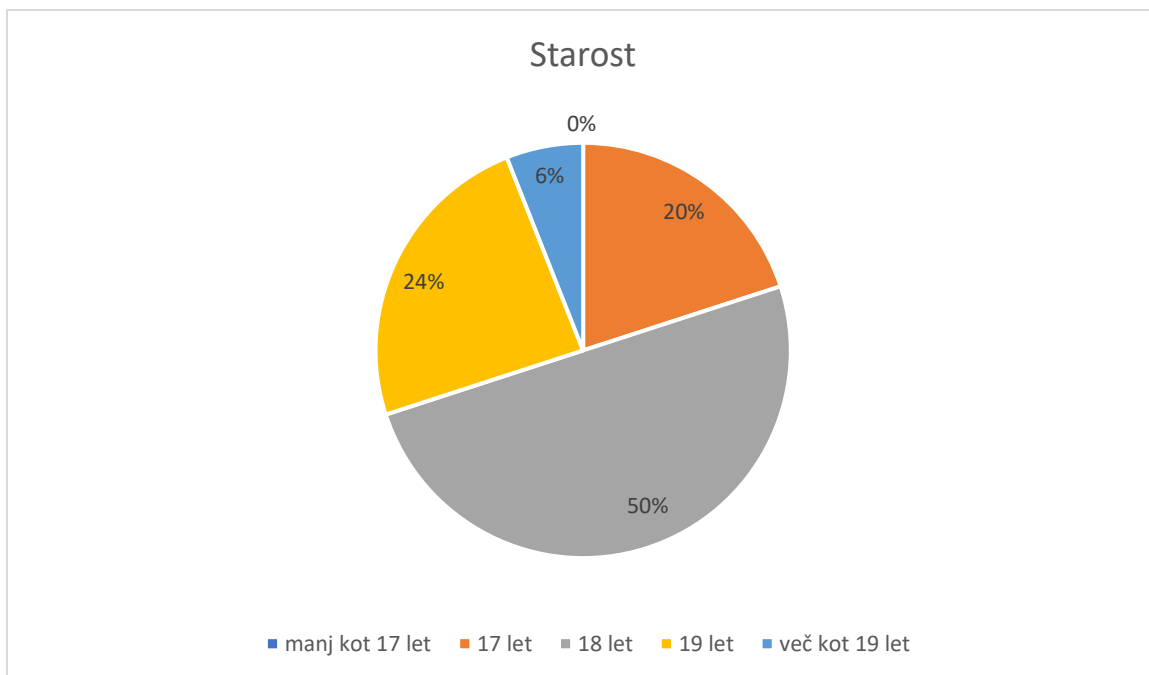
Število umorov in ubojev se zelo spreminja. Tako je bilo v letu 2019 deset umorov in poskusov umorov, leta 2015 petindvajset (STA: Lani v Sloveniji najmanj umorov v zadnjih 10 letih). Umori in uboji se najpogosteje zgodijo znotraj družine ali kroga znancev (prav tam), kar je slovenska posebnost, saj Meško (2016: 257) navaja, da večino nasilniških kaznivih dejanj storijo neznanci (57 %), naključni znanci (11 %), preostalih 32%. V letu 2021 je število tovrstnih kaznivih dejanj naraslo na dvaintrideset (sedem umorov, tri uboje, šest poskusov umorov in šestnajst poskusov ubojev) (STA: Lanska statistika umorov in ubojev v Sloveniji manj krvava od leta prej). Policijska uprava Celje je v letu 2022 zabeležila dva umora (Policija – umori).

ANKETA

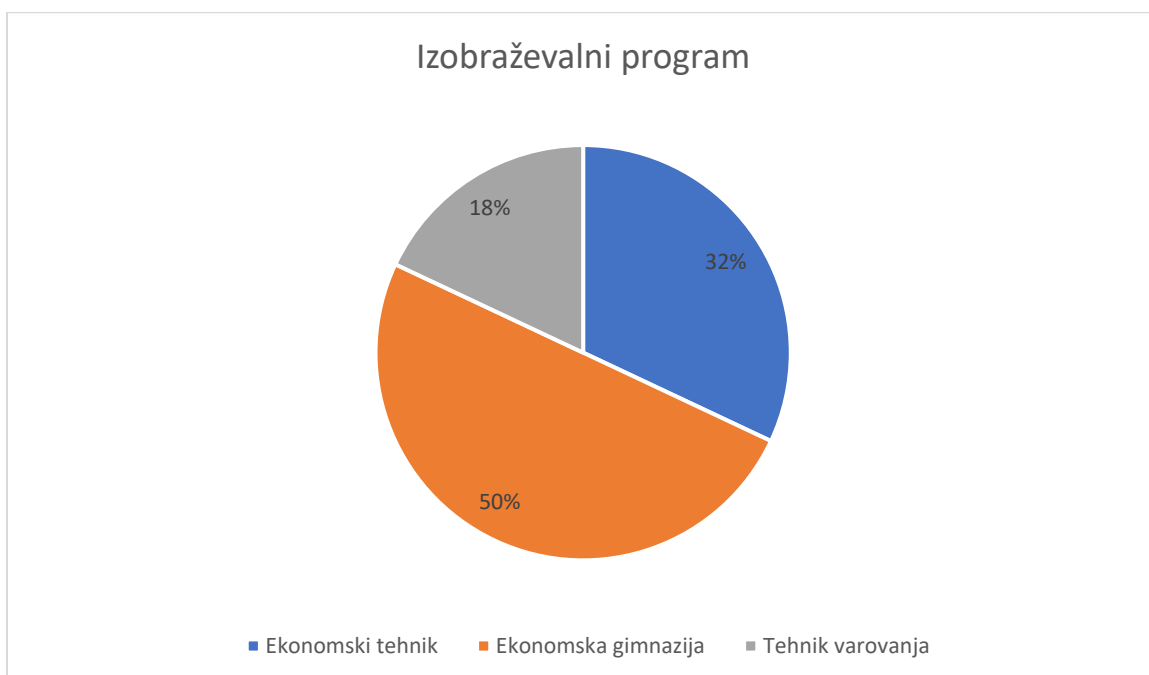
Anketni vprašalnik sem poslala 131 dijakom tretjega in četrtega letnika. Žal sem prejela le 50 izpolnjenih anket.

Graf 1: Spol anketirancev

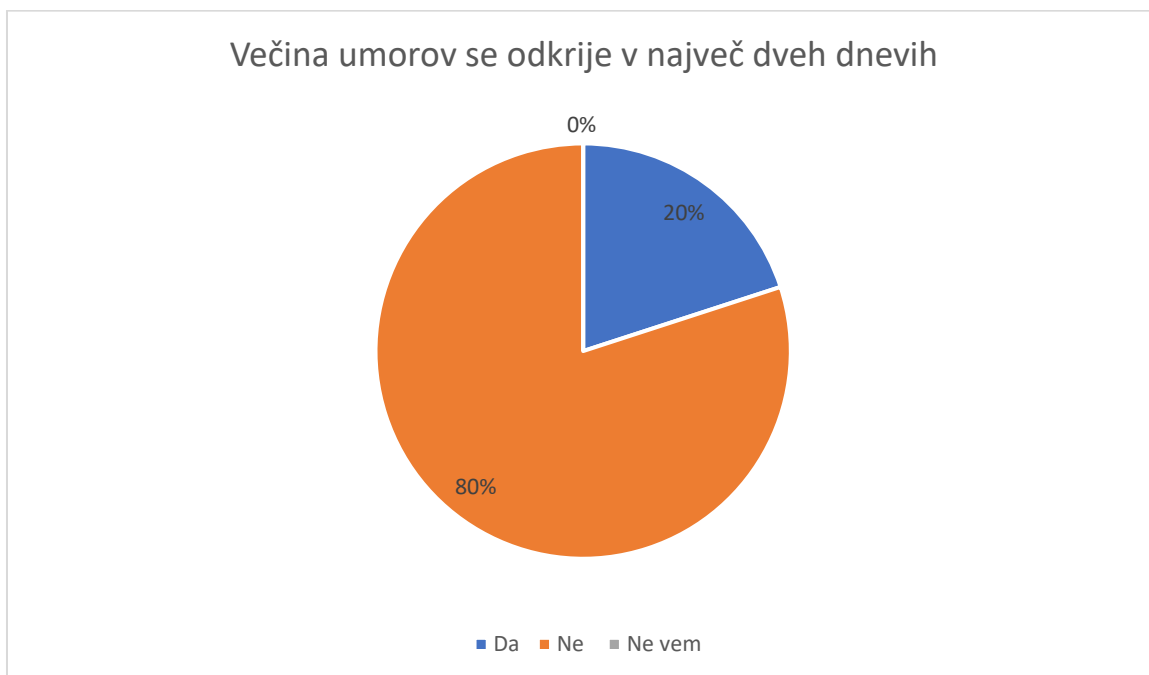
Graf 2: Starostna struktura anketirancev

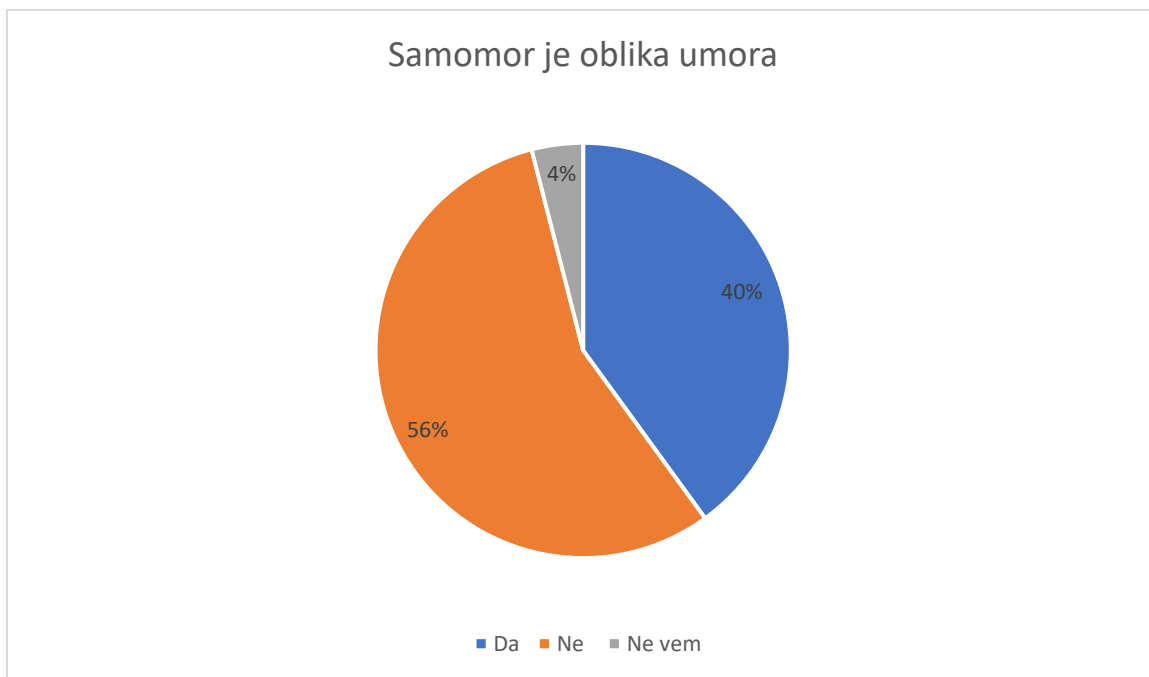
Graf 3: Izobraževalni program

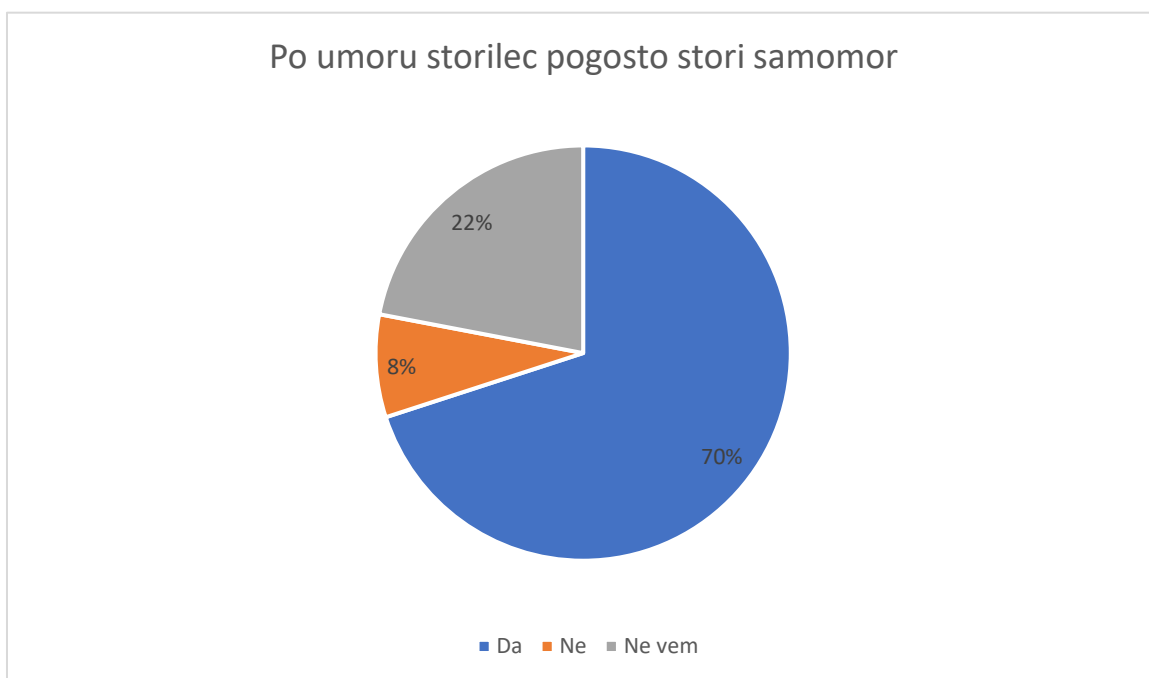
Graf 4: Ali menite, da je večina umorov odkrita in raziskana?

Graf 5: Večina umorov se odkrije v največ dveh dneh

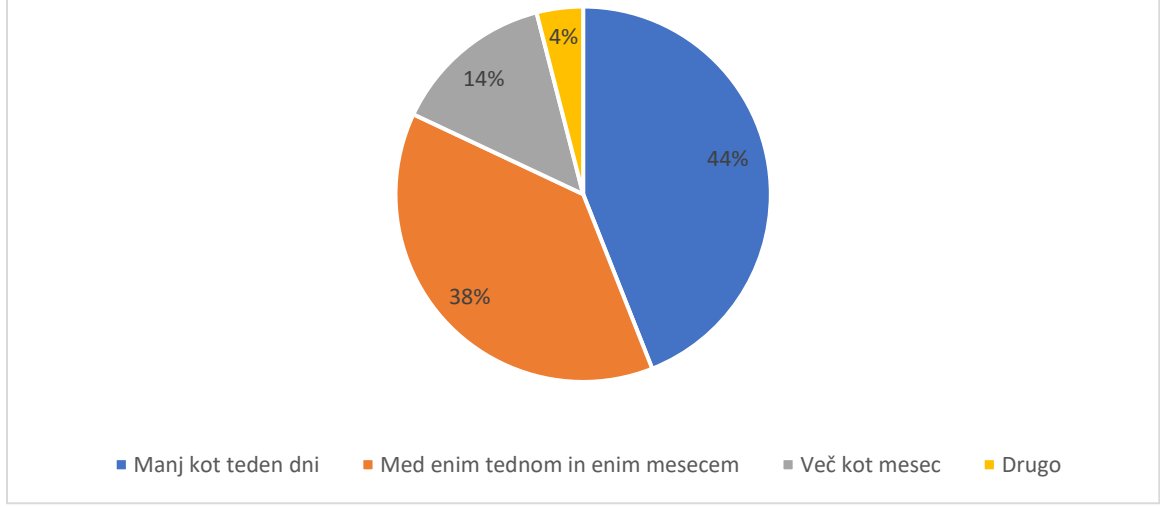

Graf 6: Samomor je oblika umora

Graf 7: Po umoru storilec pogosto stori samomor

Čas, ki ga policija potrebuje, da ugotovi, da se je zgodilo kaznivo dejanje umora/uboja:

Graf 8: Čas, ki ga policija potrebuje, da ugotovi, da se je zgodilo kaznivo dejanje umora/uboja

Število kaznivih dejanj, ki jih je storil zapornik

Graf 9: Število kaznivih dejanj, ki jih je storil zapornik

OVREDNOTENJE HIPOTEZ

Hipoteza 1: Večina umorov je odkrita in raziskana.

Večina anketirancev meni, da umori niso odkriti in raziskani. Policijska statistika govori drugače, saj je na področju Policijske postaje Celje preiskanost umorov kar stoo odstotna.

Hipoteza se potrdi.

Hipoteza 2: Večina umorov je odkritih v največ dveh dneh.

Le 20 % vprašanih meni, da je večina umorov/ubojev odkritih največ v dveh dnevih. Visok odstotek anketiranih meni, da policija za odkritje umora/uboja potrebuje manj kot teden dni (44 %) in med enim tednom in enim mesecem (38 %). Skupaj je to 82 %, iz česar lahko sklepamo, da anketiranci spremljajo delo policije. Odgovor policije ni zajemal tega časovnega okvira, vendar je iz njenega odgovora možno sklepati, da večinoma ne traja več kot dva dni, da ugotovijo, da je bilo storjeno kaznivo dejanje umora.

Hipoteza se ni potrdila niti ovrgla.

Hipoteza 3: Samomor je oblika umora.

S hipotezo, da samomor ni oblika umora, se strinja 56 % anketirancev. Tudi KZ-1 kot kaznivo dejanje navaja napeljevanje in pomoč pri samomoru.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 4: Po umoru v okviru družine storilec pogosto stori samomor.

S to hipotezo se je strinjalo kar 70 % anketirancev. Policijski podatki za celjsko območje tega ne potrjujejo, so pa pravilni za območje vse Slovenije.

Hipoteza je potrjena.

ZAKLJUČEK

V nalogi sem ovrednotila hipoteze. Nekaj ciljev ni mogoče raziskati. Nisem uspela ugotoviti, ali so zaporniki obsojeni za več kaznivih dejanj (glej graf 9).

Rezultate ankete sem primerjala s policijskimi podatki in ugotovila, da se odgovori anketirancev razlikujejo od uradne policijske statistike, vendar to velja le za graf 5. Kontrolni odgovori iz grafa 8 povedo, da anketiranci spremljajo delo policije. Časovni okvir iz grafa 8 velja zlasti za odkrivanje in preiskovanje bolj zapletenih in večplastnih kaznivih dejanj. Iz odgovorov anketirancev razberemo, da jim je poznana uspešnost policijskega dela v segmentu

odkrivanja in preiskovanja tovrstnih kaznivih dejanj. Slednja trditev velja zgolj za naše anketirance in je ne moremo posplošiti. Za to bi morali anketirati vzorec populacije, ki bi ustrezala splošni populaciji Slovenije.

Živimo v svetu stalnih in hitrih sprememb. Ta tematika je postala izredno aktualna zaradi sprememb v načinu življenja v zadnjih dveh letih. V času pandemije koronavirusa smo bili prisiljeni začeti živeti drugače. Povečala se je stopnja nasilja v družbi in družini, kar se posledično odraža v številu kaznivih dejanj zoper telo in življenje.

Tematika bo aktualna še nekaj let, saj bodo posledice pandemije izzvenele v daljšem časovnem obdobju.

LITERATURA

Kazenski zakonik (KZ-1 in KZ-UPB1). (2008). Ljubljana: GV Založba.

Meško, G.(2016). Kriminologija. Ljubljana : Fakulteta za varnostne vede.

Policija – umori. Dostop 18. 3. 2022.

STA: Lani v Sloveniji najmanj umorov v zadnjih 10 letih. Dostop 18. 3. 2022.

STA: Lanska statistika umorov in ubojev v Sloveniji manj krvava od leta prej. Dostop 18. 3. 2022.

DODATEK

INTERVJU

1. Ali je večina umorov odkrita in raziskana?

Večina umorov se zgodi v afektu. Preiskanost umorov je trenutno na 100 % v Celju.

2. Ali je več kot tri četrtine umorov odkritih v največ dveh dneh?

Večina umorov se prijavi takoj, zelo malo je takih, ki se skrijejo. Večina ljudi pokliče in tako prijavi umor. Tisti, ki niso prijavljeni takoj, največkrat prijavijo sosodje, v manj primerih družinski člani.

Uboj na mah, uboj, umor (več razlogov: naročeni umori, nenaročeni, ki največkrat zgodijo v družinskem krogu oziroma v krogu znancev, pomemben je motiv umora).

3. Koliko ljudi je že pomislilo, poskušalo oziroma naredilo samomor? Ali je samomor oblika umora?

Samomor ni oblika umora. Napeljevanje k samomoru je kaznivo dejanje. Primeri so pogosti. Dokončanih samomorov je med 250 in 300. Pred leti so bili primeri samomorov z noži.

4. Kako pogosto storilec, ki naredi umor v okviru družine, naredi po tem še samomor?

Za Policijsko postajo Celje ni tako pogosto, da bi storilec po umoru storil samomor, kot je to značilno za ostalo Slovenijo.

5. Na kakšne načine kriminalisti preiskujejo kazniva dejanja in kaj vse pri tem uporabljajo?

Ogled kraja kaznivega dejanja, zbiranje obvestil, pregled kraja (fizični dokazi), preiskava računalnikov, telefonov, trupel, ki ga opravijo zunanji strokovni delavci, tajno opazovanje, sledenje osebe, zaslišanje.

6. Kakšne so kazni za različna kazniva dejanja? Za katera kazniva dejanja so ljudje v zaporu?

Ta podatek imajo na Upravi za izvrševanje kazni. Kazni zapora se zvišujejo. Dosmrtna kazen je najvišja kazen v Sloveniji.

7. Kako in v kakšnem času kriminalisti izvedo za umor ali katero drugo kaznivo dejanje?

Največkrat je policijska postaja obveščena takoj po dokončanem kaznivem dejanju. Policijo največkrat obvestijo sosede, redkeje ostali družinski člani.

8. Kaj vse spada pod nasilna kazniva dejanja?

Vsa kazniva dejanja zoper življenje in telo, nasilništvo, rop, spolno nasilje. To so osebna kazniva dejanja, ko nekdo napade drugo osebo.

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Nika, dijakinja 4. letnika programa Tehnik varovanja. Pišem raziskovalno nalogo na temo preiskovanosti kaznivih dejanj umora in uboje. Prosim, če si vzameš nekaj minut in s klikom na naslednja stran pričneš z izpolnjevanjem ankete.

Q1 – Spol

- Moški
- Ženski

Q2 – Starost

- Manj kot 17 let
- 17 let
- 18 let
- 19 let
- Več kot 19 let

Q3 – Sem dijak/dijakinja izobraževalnega programa

- Ekonomski tehnik
- Ekonomska gimnazija
- Tehnik varovanja

Q4 – Ali je večina umorov odkrita in raziskana?

- Da
- Ne
- Ne vem

Q5 – Ali mislite, da se večina umorov odkrije v največ dveh dnevih?

- Da
- Ne
- Drugo:

Q6 – Mislite, da je samomor oblika umora?

- Da
- Ne
- Ne vem

Q7 – Ali po umoru v družinskem krogu storilec pogosto stori samomor?

- Da
- Ne
- Ne vem

Q8 – Koliko časa potrebuje policija, da ugotovi, da se je zgodilo kaznivo dejanje (umor, uboj)?

- Manj kot teden
- Med enim tednom in enim mesecem
- Več kot mesec
- Drugo:

Q9 – Zaporniki so zaprti zaradi obsodbe za storjena kazniva dejanja. Za koliko kaznivih dejanje je po tvojem mnenju zaprt posamezni zapornik?

- Manj kot pet
- Več kot pet